

вителиственитѣ статистически дани числото на женитѣ всѣкога много по-малко отъ онова на мъжетѣ. За албанскитѣ окрѣзи нофузнитѣ книги сѣ съвършено криви, понеже тамъ общинитѣ не обичатъ да даватъ войници на царството, нито пакъ воененъ данѣкъ. По всичкитѣ тия причини нофузнитѣ турски книги немогатъ да ни дадатъ вѣрни смѣтки за населението на страната. Колкото се касае за раздѣление жителитѣ по езикъ, отъ тия книги съвсѣмъ неможемъ да се ползуваме. Подъ името „турци“ тѣ отбѣлѣзватъ обикновено, и цигани и помаци и арнаути и черкези мухамедани; подъ името „урумъ“ тѣ бѣлѣжатъ заедно съ грѣцитѣ и българи патриаршисти и власи и арнаути православни; подъ името „булгаръ“ бѣлѣжатъ само българитѣ екзархисти. Често въ официално непризнатитѣ екзархийски общини, т. е. въ ония общини, които не влизатъ въ екзархийски епархии, и екзархийското българско население се вписва въ графата „урумъ“. Само еврейтѣ си иматъ собствени графи „яуди“, дѣто не сѣ смѣсени съ други народи.

За да получимъ по-добри свѣдѣния за числото на населението, ний сме прибѣгнали къмъ прѣсмѣтване споредъ къщитѣ. Обикновено всѣка община знае отъ колко къщи се състои. Така сѣщо и много търговци, свещеници, учители и занаятчи, които иматъ работа съ селата, добръ знаятъ по колко къщи иматъ селата. Чрѣзъ селскитѣ и градски български общини сѣ съставяни статистики, които сѣ послужили за основа на нашитѣ, изложени тукъ. Освѣтъ тѣхъ ние сме си послужили съ много дани, събирани по частни пѣтица отъ вѣщи лица, нѣкои обнародвани, нѣкои необнародвани. Съ малко изключение всичкитѣ статистически таблици сѣ провѣрени лично отъ насъ при многократнитѣ посѣщения на села и градове и посредствомъ добри познавачи за всѣка мѣстность по отдѣлно. Ний сме си служили много често и съ турскитѣ официални дани, било получавани отъ нофузнитѣ чиновници, било отъ турскитѣ вилаетски календари. Особено ни сѣ послужили по-подробнитѣ статистични дани на Солунския вилаетски календаръ за 1312 г. (1895) на Скопския за 1311 (1894) и на Битолския за 1305 (1888).

За да прѣсмѣтнемъ числото на населението ние сме туряли на всѣдѣ за мухамеданитѣ турци по 5 души жители на къща. Обикновено турскитѣ семейства сѣ малки, едно защото нѣматъ изобилие на дѣца, а друго защото всѣки членъ отъ семейството, щомъ се ожени, отдѣлва се въ особена къща. Второто важи до нѣкадѣ и за помацитѣ и арнаути мухамедани. Голѣмината на семействата въ тѣхъ се прѣсмѣтани между $5\frac{1}{2}$ и 6 д. за къща. Ци-